

Nr 336.

Av fru **Sjöström-Bengtsson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring av lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag), m. m.

I proposition nr 227 har Kungl. Maj:t bland annat förelagt riksdagen förslag till lag angående ändring av lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag). Förslaget grundar sig på det av socialvårdskommittén i juli föregående år avlämnade betänkandet angående revision av lagstiftningen om barnavårdsanstalter och fosterbarnsvård. Departementschefen har i huvudsak accepterat vad socialvårdskommittén föreslagit, men i ett avseende innehåller propositionen en avvikelse från kommittéförslaget, vilken synes oss vara betänklig. Vi åsyfta härmed, att departementschefen icke ansett sig kunna acceptera kommitténs förslag, att såsom fosterbarn skola anses även sådana barn, som vistas hos förmyndare, vilken tillika är vårdnadshavare.

Till stöd för sitt yrkande om lagändring på denna punkt har socialvårds-kommittén bland annat framhållit att i vissa fall en automatisk överflyttning av vårdnaden på förmyndaren sker, varvid varken domstol eller annan myndighet beredes tillfälle att pröva förmyndarens personliga förutsättningar som barnafostrare. Även i de fall, där en prövning skett, kunna mången gång efter längre eller kortare tid inträffa förändringar i förmyndarens hemmiljö och av hans personliga förhållanden över huvud taget — icke minst i hans förhållande till barnet — vilka aktualisera ett behov av samhällelig tillsyn. Kommittén framhåller vidare, att det ofta beror på en slump, om missförhållanden i fråga om förmyndarens rent personliga omvårdnad om barnet komma i dagen, medan hans ekonomiska förvaltning är underkastad en rigorös kontroll.

Av propositionen framgår, att kommitténs förslag om utvidgning av fosterbarnsbegreppet i de flesta fall tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Av de få avstyrkande remissmyndigheterna har ingen haft särskild erinran att framställa mot kommitténs förslag att barn, som vårdas hos förmyndare, skola vara fosterbarn.

Till stöd för den i propositionen intagna, motsatta ståndpunkten har departementschefen anfört, att förmyndarens vårdnadsskyldighet i dessa fall direkt eller indirekt grundar sig på ett av domstol meddelat beslut, i följd varav det knappast syntes vara lämpligt, att barnavårdsnämnden skulle äga ingripa mot

dylika förmyndare under andra förutsättningar än som gälla för ingripande mot föräldrar.

Det synes oss som om departementschefen härvidlag alltför ensidigt betraktat frågan ur juridisk synpunkt samt förbisett de psykologiska faktorerna. När det gäller barn, som vårdas hos en särskild utsedd förmyndare, kan man icke utan vidare räkna med förekomsten av de känsloband från vårdnadshavarens sida, som utgöra den förnämsta garantien för en god hemmiljö för barnet. Redan av detta skäl synes det oss därför vara väl motiverat att utsträcka fosterbarnstillsynen över förmyndarbarnen. Det måste dock anses att samhället genom att på judiciell väg överflytta vårdnaden å förmyndaren har åtagit sig ett visst ansvar för barnets fortsatta välfärd. Såsom socialvårdskommittén framhållit, tager sig detta ansvar för närvarande allenast uttryck i en rigorös ekonomisk kontroll. Visserligen prövar domstolen i samband med vårdnadsbeslutet även frågan om förmyndarens lämplighet som vårdnadshavare, men man kan dock icke förutsätta, att förmyndarens hemmiljö och särskilt frågan om dennes hustrus lämplighet som vårdnadshavare alltid blir ingående prövad. Dessutom kan, såsom socialvårdskommittén framhåller, efter vårdnadsbeslutet inträffa förändringar i hemmiljön, vilka kunna lända barnet till skada. Därtill kommer, att domstolen i vissa speciella fall icke alls medverkar vid vårdnadens överflyttande.

I dessa vårdnadsförhållanden måste man också tyvärr räkna med att just förmyndarens *ekonomiska* målsmanskap över myndlingen kan leda till vissa friktioner mellan förmyndaren och barnet, vilka icke kunna undgå att sätta sin prägel å hemmiljön och som i vissa fall kan göra en kontinuerlig kontroll över vårdnaden erforderlig.

Departementschefen kan möjligen ha fruktat för en viss motsättning mellan domstolen och barnavårdsnämnden, till exempel så att barnavårdsnämnden skulle kort tid efter ett vårdnadsbeslut från domstolen förklara förmyndaren olämplig såsom barnafostrare. I den mån sådana farhågor ha medverkat till departementschefens ståndpunktstagande torde de ha tillerkänts alltför stor betydelse. Vid utövan det av fosterbarnstillsynen har barnavårdsnämnden att följa barnavårdslagens bestämmelser, och det synes oss uteslutet att en nämnd i oträngt mål skulle ingripa i ett vårdnadsförhållande, som tillkommit efter domstolens beslut.

En utvidgning av fosterbarnsbegreppet på sätt socialvårdskommittén föreslagit skulle säkerligen ej bli alltför betungande för barnavårdsnämnderna, då tillsynen i åtskilliga fall, särskilt när släktskapsförhållande föreligger mellan förmyndaren och myndlingen, ej behövde bliva regelbunden. Det är emellertid av vikt, att barnavårdsnämnden får kännedom om dessa vårdnadsförhållanden och sättes i tillfälle att i varje särskilt fall i den utsträckning som finnes erforderlig följa förmyndarens sätt att fullgöra sin vårdnadsplikt på det personliga området.

Under hänvisning till vad ovan anförts få vi föreslå,

att riksdagen måtte besluta, att 49 § 1 mom. 1:sta stycket samt samma paragraf 2 mom. måtte erhålla följande lydelse:

49 §.

1 mom. Barn under sexton år, som fostras i annat enskilt hem än hos föräldrarna, benämnas i denna lag fosterbarn och står under barnavårdsnämndens tillsyn i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel.

2 mom. Då särskilda omständigheter därtill föranleda, äger barnavårdsnämnden eller, i brådskande fall, dess ordförande besluta, att barn under sexton år, vilket vistas i annat enskilt hem än hos föräldrarna, men ej är jämlikt 1 mom. att hänföra till fosterbarn, skall tills vidare anses såsom sådant; och skall i dylikt fall vad i detta kapitel och i 73 § är stadgat äga tillämpning. Då sådant beslut meddelas av ordföranden, skall anmälan därom göras vid nästa sammanträde hos nämnden, som prövar, huruvida beslutet skall äga bestånd.

Stockholm den 20 mars 1945.

Anna Sjöström-Bengtsson.

Gustaf Fahlander.

John Sandberg.

Gärda Svenson.
